

УДК 378

Н. Сіра

(Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя)

КУЛЬТУРА У СВІТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БУТТЯ ТА ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ

Поняття культури належить до глибоко-філософських вже тому, що культурне буття передбачає самосвідомість, певний самоконтроль, або самоорганізацію життя, людське само порозуміння. Найширші діяльнісні уявлення про культуру розглядають її у динаміці – не тільки як готову сукупність результатів людської життєдіяльності в тому числі й опрідметнене у матеріальних цінностях, накопичених людством протягом усієї історії, притаманній різним етносам та етнічним угрупованням, народам і націям.

Серед найсуттєвіших факторів, що становлять корінні цінності людського існування, чільне місце належить нації, як чиннику, який визначає реальні межі спілкування суб'єктів філософської творчості в рамках національної культури. Саме філософію можна розглядати як сферу, де реалізується потреба самопізнання духу народу, де здійснюється усвідомлення найзагальніших духовних потреб людини.

В Українській культурі складається філософія, домінуючий зміст якої становить екзистенціально-антропологічна редукція філософського знання, проблеми людини та людства. Це зумовлює місце філософії в культурі українського народу протягом всієї історії. Як вираження умонастрою епохи вона є стрижнем, що пов'язує в певну цінність увесь ансамбль духовних творів української культури щодо якої філософія є виявом духу нації, втіленої в історії її культури. Людина культури – не абстрактна, позбавлена коріння, вона не може бути байдужою до історичної пам'яті свого народу, до традицій і звичаїв предків. В цьому розумінні національна тематика органічно поєднується з загальнокультурною, екологічною, релігійною. Якщо ми обираємо служіння національній ідеї не заради самоутвердження, а як люди культури, ми, завдяки цьому обираємо цілісний людський світ, де національне – один із аспектів і нерідко, найважливіший. Певна культура є продукт певного етносу – ця теза поступово стає чи не аксіомою для нашого «свідомого» сучасника. І світ культури дедалі різкіше, безперечніше постає поділенням «за національною ознакою»: культура українська, білоруська, польська та ін. Національно-культурну ідентифікацію дедалі частіше розглядають у нас як необхідну передумову власне людського здійснення особистості. Національно-культурна орієнтація, що визначає нині офіційну політику України в даному питанні, виходить з визнання плюралізму різних «голосів» культури. Перші спроби його реального втілення мають, безперечно, позитивне, вивільнення значення: бачмо як оживають забуті традиції, як виникають різноманітні національні спілки, навчальні заклади. Будучи органічно втіленою в потік культурного розвитку, філософія України протягом своєї історії видозмінюється відповідно до зрушень, що відбувалися в культурі нації загалом. Тому цілком виправданою є періодизація історії філософії України з урахуванням змін історичних етапів національної культури, що вирізняються передусім характером світоглядної «матриці», яка відповідає структурним особливостям даного типу культури.

Сьогодні наше розуміння культури й самоусвідомлення власної національно-культурної належності виходить із стану підпорядкування одній ідеології, одному світогляду, одній філософській традиції тлумачення поняття культури. Наше національне самовизначення супроводжується пошуками загальнозначущого філософського образу культури, насамперед національної, і філософської методології її досягнення.